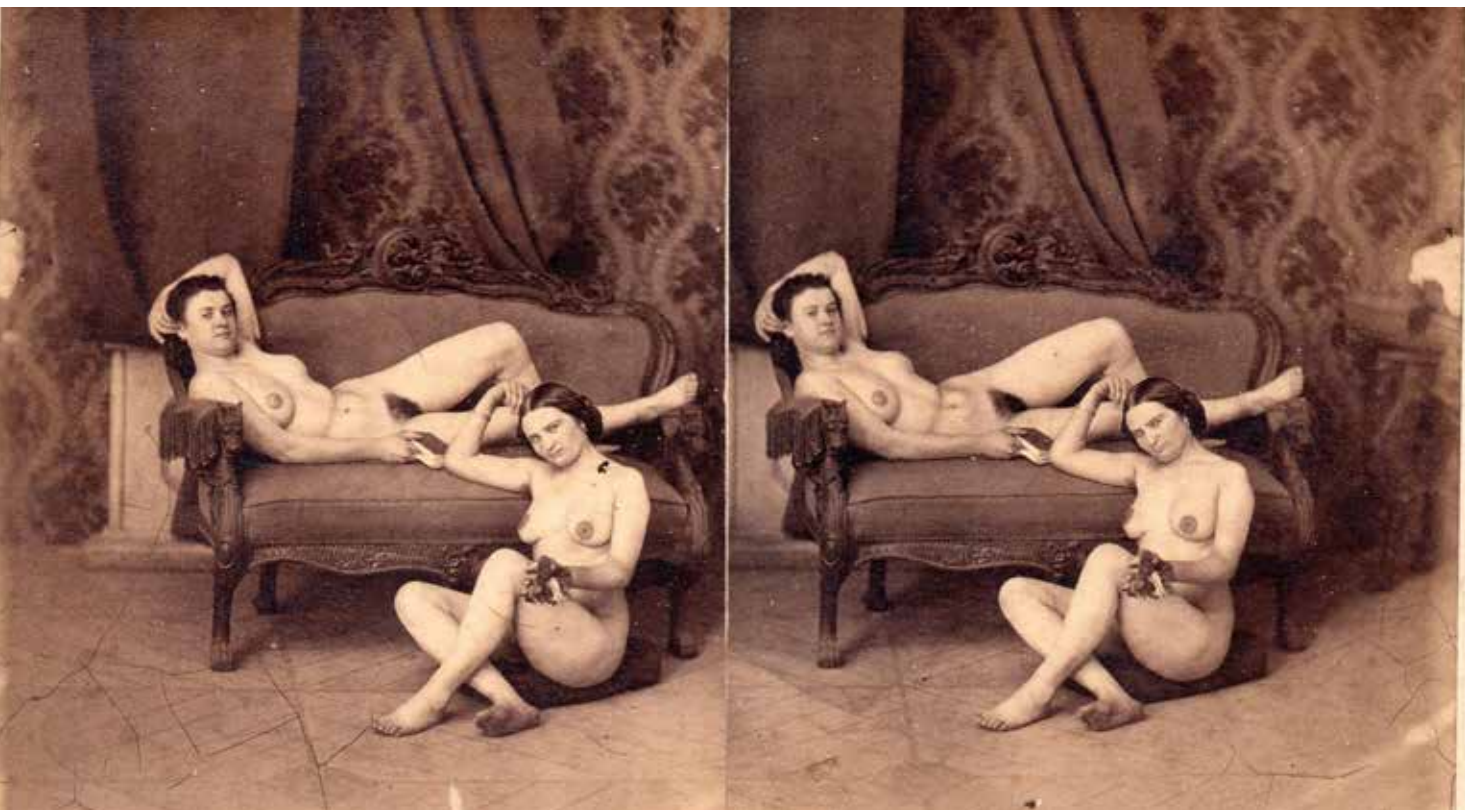

PHILPOTT BEATRIX

Mayer György

és az
aktfényképezés
kezdetei
Magyarországon

1. Két ismeretlen nőt ábrázoló jelzetlen akt sztereó-fotográfia Mayer György műterméből ca 1861. (Philpott Beatrix tulajdona)

Akt ábrázolások a fényképezés első korszakából

A fényképezés 1839-es szabad felhasználásúvá tételét követően rövid idővel megjelentek, és gyorsan, – már az 1840-es években – népszerűvé váltak a meztelen, akkoriban döntő többségében női testet ábrázoló aktfotográfiák. Ezek a képek az adott időszak aktuálisan elérhető fotó-technikai repertoárjának minden formájában készültek, ahogy az általános portré- táj- és tárgyfényképek is: először dagerrotípiaként, majd a technika fejlődésének iránya szerint később papír, illetve számos egyéb hordozón is megjelentek, nem ritkán sztereofotó¹ formájában.

A kezdetekben a célközönsége, és a célja – a téma jellegéből adódóan – az ellenkező nem vizuális kielégítése volt, ennél fogva hivatalos úton is előállították azt a személyt, aki ilyen képeket terjesztett, hiszen a meztelenséget ábrázoló fényképeket az erkölcsiség elleni támadásnak vélték.

Lássunk egy pár példát az 1860-as évek első felének magyar híradásaiból:

„Bécsben egy házaló 3 napi szigorú börtönre és 5 forintnyi pénzbírságra lőn elítélve oly szivarszopókák árulásáért, melyeken stereoscop segélyével erkölcstelen képek valának láthatók. Bizony legfőbb idő az ilyen méregre is kiterjeszteni a figyelmet, mert a botránys képek rettentő pusztítást okoznak az erkölcsiség terén, pedig elég látható mindenfelé stereoscop nélkül is.”²²

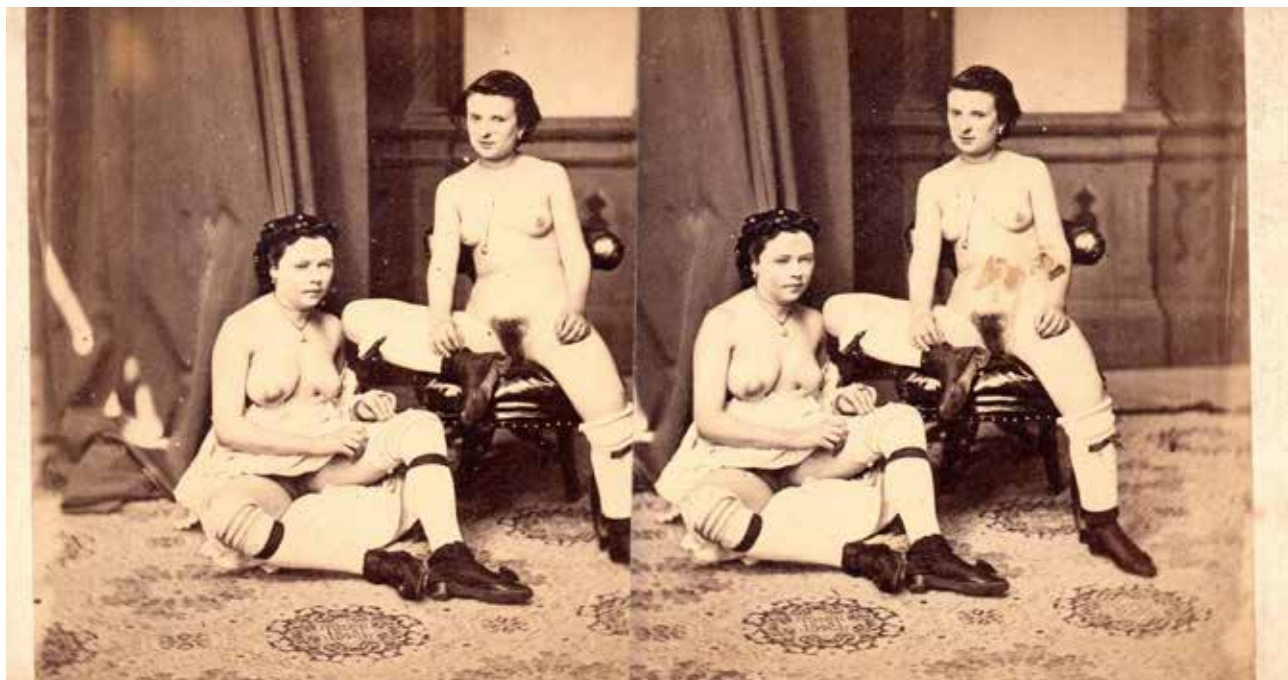
„A berlini rendőrség egy műárusi kirakattól a leghíresebb festők remekképeinek fotograf másolatait, mint erkölcsteleneket lefoglalta, s a műárust, mint erkölcstelen képek árulóját vád alá helyezte. A nyilvános tárgyaláskor a kérdéses képek Titian Dianája, Carraud Psychéje, Baudry Lédája, Titian Venusa, Barrias Saphoja sat. erkölcsi szempontból bíráló alá vétettek; a műárus hatalmasan védelmezte a vád alatti műremekeket, megnevezte a műtermeket, melyekben az eredeti festmények vannak, a többek közt a berlini múzeumot is. No erre aztán a törvényszék sem mondhatott egyebet, mint hogy a rendőrség erkölcsös buzgalmában kissé elvetette a sulykot, s Diana, Sapho, Venus sat. ismét visszakerültek a kirakattba.”²³

Az erotikus fényképek modelljei leggyakrabban prostituáltak, vagy abban az időben laza erkölcsűnek számító hölgyek, akik némi keresetkiegészítés reményében vetették le a ruhájukat. A témában közölt egy érdekes – irodalmi jellegű, de talán egykori személyes hallomás alapuló – történetet Jókai Mór író 1902-ben a *Magyar Nemzet* hasábjain⁴ egy bűnesetről, amely az 1850-es

években a fővárosunkban történt: egy hagyaték részeként egy vasládát találtak, amelyet felnyitva „ezer meg ezer” fénykép került elő magyar balett- és operaénekes hölgyekről „nimfai megjelenésben”. Mint utólag kiderítette a rendőrség, a láda elhunyt tulajdonosának titkos és prima megélhetését biztosították a rendszeresen exportált aktfotók, ugyanis – a művésznőket a meztelen képekért jól megfizetve – készítettett felvételeket egy városligeti fényképészműteremben, a képeket pedig negatívjukkal együtt Amerikába exportálta megrendelésre egy dupla fenekű láda alsó rekeszébe rejtve. Jókai a története végén megjegyzi – bár lehet, hogy csak groteszk elemként és nem korának történeti tényeként –, hogy a Bach-korszak elején „Budapest ellátta New Yorkot, Bostont, Philadelphiát, Chicagót szépségek fényképeivel százezerszámmra”.

A fenti történet valóságalapjára nincsen bizonyítékunk, ugyanakkor vélhetően az író személyes hallomásai, esetleg színházi körökben munkálkodó feleségének otthoni pletykái ihlették. A magyar aktképek külföldre való exportálására – legalábbis a XIX. századot tekintve –, nincsen bizonyítékunk, annyi azonban még a mi korunkból visszatekintve is bizonyosan megállapítható, hogy a fényképezés valószínűleg nem maguk terjesztették a meztelenséget ábrázoló képeket, azokat terjesztői megrendelés szerint teljesítették, illetve előfordulhatott ritkább esetben tanulmány vagy művészeti célú alkotás gyanánt saját felhasználásra készített – esetleg szeretőt vagy családtagot, például feleséget ábrázoló – kép is.

2. Két ismeretlen nőt ábrázoló jelzetlen akt sztereó-fotográfia Mayer György műterméből ca 1861. (Philpott Beatrix tulajdona)

Az akt-fotográfia magyar viszonylatai

A korszak magyar viszonylataiban ismert Petőfi Sándor özvegyének, Szendrey Júliának második férje, Horvát Árpád történész pornográf tartalmú könyv- és fotográfia gyűjteménye, amelyet a történész hajdanán előszeretettel nézegetett felesége rosszallása ellenére is.

„Horvát egyre jobban elszakadt családjától. [...] Furcsa, érthetetlen dolgokat csinált. A professzor most már délelőttökint dolgozott. Befüggönyözte a szobája ablakait, alsóruhára vetkőzve ült az íróasztal elé, füstölgő olajmécses lángja mellett irt, vagy – tanulmányozta furcsa képgyűjteményét.”⁵

Horváth Árpád könyvekből, művészeti alkotásokból és fotókból álló magánkönyvtára örökösei által került közgyűjteményi tulajdonba, majd az idők folyamán az „elképesztő obszcenitásokat ábrázoló” kollektív beolvadt az Országos Széchényi Könyvtár törzsgyűjteményébe.

Minden bizonnyal számos korai dagerrotípiá jellegű fényképet is tartalmazott a gyűjtemény, és bizony csiklandozza a modern érdeklődő kíváncsiságát, hogy vajon miféle képek lehettek ezek, és volt-e magyar vonatkozásuk?

Az ismert tények alapján azt gondolhatjuk, hogy amit Franciaországban megvalósítottak a fényképezés technikájával, azt – nyilván a piaci érdekek által vezérelve – hazánkban is megtették. Csakhogy ez az elképzelés mostanáig kizárólag elméletben létezett, a gyakorlatban nem sikerült magyar aktfotókat azonosítani abból a korszakból, amikor Franciaországban már kis túlzással szólva tömeges készítésük működött.

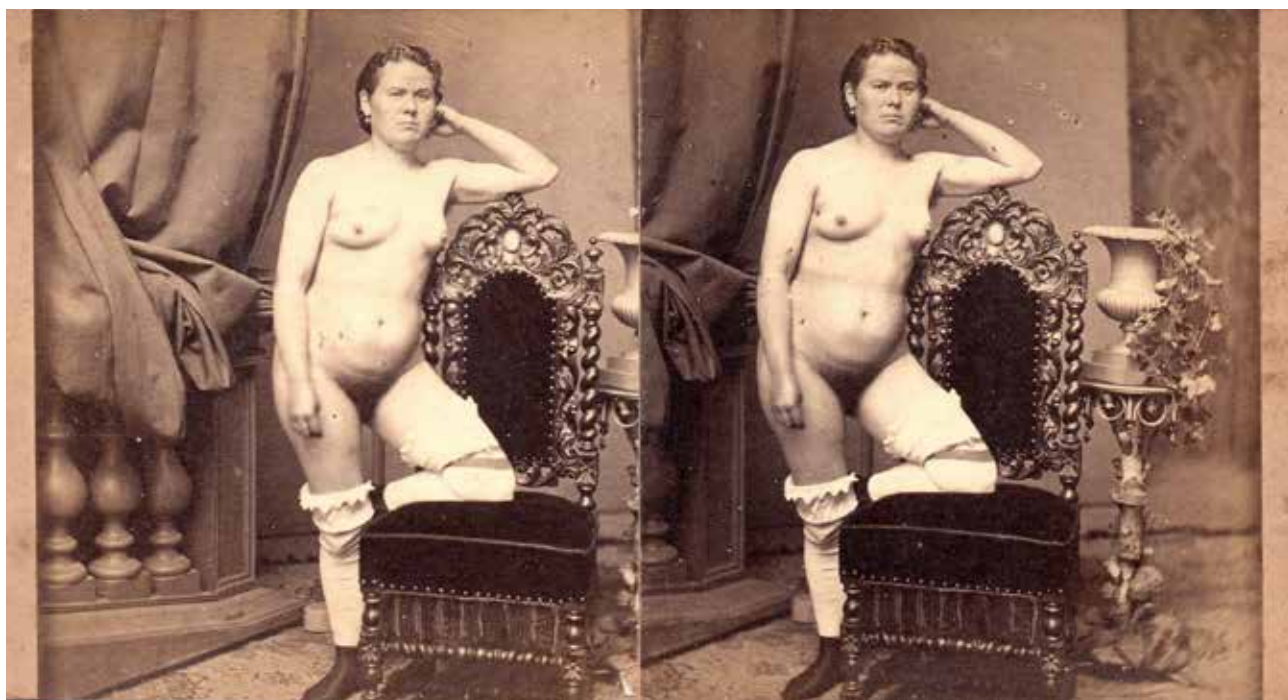
A meztelen női test ábrázolásának üldöztetése eredményezte többek között azt a szomorú, korszakra jellemző általánosságot, hogy az akt témában készült fényképek csak nagyon elenyésző számát jelezte a fényképész saját neve alatt, és azok is leginkább csak Franciaországban készült felvételek esetén jellemzőek. Hazánkban, amennyire közgyűjteményi értekezések ismerni engedik, ezidáig nem is tudunk bizonyíthatóan magyar fényképész által hazánkban készített aktdagerrotípiáról, de korai XIX. századi aktfotóról sem. Papír alapú fényképek esetén az 1870-es évektől az „alakrajz oktatásának bevett segédeszközeként találkozhatunk a művészeti célú aktalbumokkal a Mintarajztanoda könyvtárában”,⁶ azonban – a leírás erre enged következtetni – ezek is külföldön, idegen fényképészek által készült felvételek, hozzánk csak szemléltetési céllal kerültek. Úgy tűnik tehát, hogy ezidáig azonosított tárgyi emlékeink alapján a magyar aktfényképezés kezdetét legkorábban a XX. század elejétől számíthattuk.

Ahogy fentebb is kitértem rá, a XIX. században készült, meztelenséget ábrázoló felvételek legtöbbször jelzetlenek, készítőjük szándékosan nem látta el a képeket saját névjegyével, hiszen ilyen fotók terjesztéséért hatósági fellépésre számíthatott. Adott tehát a nehéz feladat: a fényképeket más úton kell a fényképészhez, és így készítési helyhez kötni, a kényelmes információ a képen jelzett készítői adatokkal ez esetben nem áll rendelkezésre.

Egyéb adatok hiányában egyedül magából a képből tudunk kiindulni, a műtermi képen ábrázolt berendezések, díszítő elemek adhatnak támpontot a beazonosításhoz. A legtöbb fotográfus nem cserélte túl gyakran a műtermi berendezéseit, azok 2-3 éves időszakon belül mindig egy adott fényképészhez köthetők. Persze minden korszaknak megvannak a maga divatos, sokak által használt ekvivalens bútorelemei, azonban egynél több azonos gyártású és kinézetű bútorelem nem igen lelhető fel azonos időben két fényképésznél.

A tematikus gyűjtő vagy kutató általában jól ismeri a saját érdeklődési területét, így a XIX. századi fényképek kutatása esetén egy-egy ábrázolt bútor, vagy a bútorelemek együttese gyakran egészen egyértelműen meghatározhatóvá teszik számára az azonosítani kívánt kép készítőjét.

Akt sztereofotó-sorozat Mayer György műterméből

A cikkemben megjelentetett, összesen 6 db sztereofényképből álló aktsorozatnak az a különlegessége, hogy – koraisága mellett, és jelzetlensége ellenére – egyértelműen azonosítható annak magyar készítője. A fényképek Mayer György pesti fényképész Nagyhíd utca 4. szám alatti műtermében készültek, a használt bútorelemek által nagyjából jól meghatározható időszakban, 1860 és 1863 között. Az 1-es sorszámú kép berendezése (ideértve a jellegzetes falikárpitot, a parketta-hatású szőnyeget és a kanapét) rendkívül ritkán jelenik meg Mayer György fényképein, jómagam – többszáz Mayer fotó mellett – eddig összesen két-három darab olyan általa jelzett fényképpel találkoztam, amelyen ennek a képnek a díszletegyüttese díszlete szerepel, azok közül is egy fénykép tartalmazott kézzel írt autentikus 1861-es dátumot. Tekintve a fentieket, valamint azt, hogy a díszletet a jelek szerint nem használta sokat és sokáig a fényképész, az aktképek (kiváltképp az 1-es számú fotó) készítésének ideje szorosan 1861 köré tehető. Az aktképeken nincsen cégjelzés, ami egyébként Mayer György általános cégjelzett munkáit tekintve szokatlan jelenség. Megfigyelésen alapuló tapasztalatok szerint általánosan elmondható a Mayer által készített fényképekről, hogy bélyegzővel pecsételt cégjelzést 1863-ig használt, azt követően előnyomatotott kartonra kasírozta a képeit. Az aktképek tehát – amennyiben elfogadjuk a képek datálását – még Mayer bélyegzős időszakában keletkeztek, így rögtön el is vethetjük azt a feltételezést, hogy a cégjelzés esetleg azért maradhatott le az aktfotókról, mert a fényképész

kifogyott az előnyomatotott kartonból, esetleg az nem állt rendelkezésére megfelelő méretben, hiszen a bélyegzőt minden különösebb gond nélkül rájuk tudta volna nyomni. A cégjelzés mostani elmaradásának általános főbb okai a fentiekben már szerepelnek, ugyanakkor a képeket nézegetve, s azokat összevetve Mayer György általános munkáival új feltevések fogalmazódnak meg. Ugyanis, ha az üzletember saját szemszögéből, a képeken keresztül vizsgáljuk az eseményeket, hamar világossá válik, hogy az egyébként hivatalosan az arisztokráciát fényképező művész nagyon gyorsan elvesztette volna úri ügyfélkörét, ha azok hírért veszik, hogy a bútorokon, amelyekre a fényképezések alkalmával ők helyezik kényelembe konzervatív hátsófelüket, nos, néha prostituáltak meztelen alsórészeivel is érintkeznek. Mayer tehát rengeteget kockáztatott az aktképek készítésével, gyakorlatilag az egész megélhetését és a reputációját tette fel egy lapra. Ez szintén újabb kérdéseket vet fel: vajon anyagi okokból volt szüksége az aktképek készítésére? Nem tudjuk, hogy milyen összegeket fizettek annak idején a terjesztők az aktfotóért, de másvalamit viszont tudunk: Mayer korának egyik legjobban menő fővárosi fényképésze volt: politikusok, tudósok, arisztokraták és művészek is jártak hozzá, műtermében – saját állítása szerint – havonta „25 000 képnél több lenyomatik”,⁷ amely nyilvánvalóan téves adat,⁸ azonban az biztosan megállapítható a nagy számban fennmaradt fényképeiből, hogy rengeteg megrendelője volt. Minden arra utal tehát, hogy még beruházásai mellett is tisztességes megélhetést biztosított neki a szakma.

Összehasonlítva az itt bemutatott képeket más, azonos korban készült francia aktfotókkal, ezek a felvételek egészen amatőrnek tűnnek mellettük. Az itt bemutatott aktképek modelljeit tanulmányozva szembetűnő, hogy legtöbbjük még a kor ízlését tekintve sem nevezhető csinosnak, úgy tűnik, hogy a művész nem nagyon válogathatott. A beállítások többsége a finom művésziességre sem törekszik különösebben, a pozitúrák gyakran merevek vagy esetlenek, habár a képenként mindig változó díszlet sejteni engedi, hogy a fényképész sok időt töltött a beállításokkal, a pozitúrák rendezgetésével. Feltűnő, hogy ez esetben még tükröt is használ díszletként a háttérben, amely egyáltalán nem jellemző berendezése Mayer portréinak.

A sorozat felvételei rendkívül jó minőségben készültek, a korszak fényképeihez viszonyítva élesnek számítanak, és állapotuk is kitűnő, amely arra utal, hogy nem voltak gyakran mozgatva, ideális helyen, együtt vészelték át az elmúlt közel 157 évet. Az 5. számú kép a többinél jóval fakóbb, valószínű, hogy a sorozatból kiemelve tartósan más helyen tárolták, esetleg hosszabb ideig napsütésnek kitéve (például kirakatban) állt.

A fotók anyaga albumin, jellegük úgynevezett sztereó fénykép, amely két, egymáshoz közeli, de különböző nézőpontból mutat egy képet, így sztereonézó készüléken keresztül szemlélve a térbeliség hatását kelti. Az itt bemutatott aktképek mindegyikének jellemző tulajdonsága, hogy az egyes sztereóképek két nézőpontjának szöge között nagy az eltérés, ami annak a lehetőségét is felveti, hogy a felvételeket nem sztereokamerával készítették, hanem egynézőpontos kamerával két különböző állásból.⁹ Az itt bemutatott képek – készítési technikájuktól függetlenül – remek háromdimenziós élményt nyújtanak, a térhatás jól érvényesül rajtuk.

Sztereófotók készítése a XIX. századi Franciaországban és Angliában volt kifejezetten népszerű, hazánkban csak elvétve találunk ezzel az eljárással készült korai magyar fényképet, azon belül is általában Klösz György és Gévay Béla városképeivel találkozhatunk az 1870-es évek közepétől. Ismeretes azonban egy rendkívüli sztereó-fotósorozat, amely Teleki László politikus holttestét és halálának helyszínét ábrázolja – minő véletlen – Mayer György 1861. május 8-án készült felvételein.¹⁰ Az eseményről és a fényképekről több kiváló cikk és egy kiadvány¹¹ is értekezik. Ezek a tanulmányok érdekes megközelítésbe helyezik az itt bemutatott akt-sztereofényképek keletkezését abból a szempontból, hogy mindkét sztereó-sorozat 1861-ben, illetve akörül keletkezett, és mindkettőt Mayer György fényképész készítette. Hasonló időszakra tehető a Mayer által szárazbélyegzővel cégjelzett, budapesti városképeket ábrázoló sztereofotók is, amelyek a bécsi Albertina múzeum gyűjteményében találhatóak.¹² Ahogy fentebb röviden már kitértem rá, a korai (1870 előtti) magyar sztereófotók meglehetősen ritkák, e pár különleges sorozatot szemlélve úgy tűnik, hogy a technikai feltételekkel és tudással is rendelkező magyar fényképészek leginkább csak kivételes esetekben ábrázoltak ilyen technikával, jellemzően olyan alkalmakkor, amikor fontos volt az ábrázolt téma több szögből történő vizuális bemutatása. Nem tudjuk, hogy Mayer György mikor kezdett sztereóképeket készíteni, sőt azt sem ismerjük pontosan, hogy mely magyar fényképész és mikor készített elsőként hazánkban sztereofényképet, azonban korabeli híradásokból tudjuk, hogy Strelisky Lipót pesti fényképész már 1854-ben is készített sztereofotókat,¹³ valamint ugyancsak ő 1855-ben Károly Ferdinánd főherceg elhunyt fiát vette le sztereó formában,¹⁴ tehát a magyar sztereofényképezés kezdetét 1854-nél korábbra kell tennünk.

4. Két ismeretlen nőt ábrázoló jelzetlen akt sztereó-fotográfia Mayer György műterméből ca 1861. (Philpott Beatrix tulajdona)

5. Két ismeretlen nőt ábrázoló jelzetlen akt sztereó-fotográfia Mayer György műterméből ca 1861. (Philpott Beatrix tulajdona)

6. Ismeretlen nőt ábrázoló jelzetlen akt sztereó-fotográfia Mayer György műterméből ca 1861. (Borda Márton Áron tulajdona)

Mayer György, a fényképész

Habár szakmai sikerei kevésbé dokumentáltak vagy hitelesítettek, a magyar fényképezés történetében mindenképpen jelentős személyiségnek számít, számos – a magyar fotótörténetben fontos – felvétel köszönhető neki, többek között rendkívül jó minőségű, éles felvételeket készített az 1876-os budapesti árvízről, illetve az eddig ismert első magyar bűntényfotók is neki tulajdoníthatók. Élettörténetének és munkásságának feltárása során egyértelművé vált személyiségének visszahúzódó természete: a legalább harminc év fényképezési pályán eltöltött idő alatt meglehetősen ritkán hirdette műtermét és szakmai felkészültségét, noha ezt nyugodtan megtehetette volna, hiszen a korabeli Magyarország egyik legsikeresebb fényképésze volt.

Származása, korai évek

1818. február 18-án született Pesten a Szentistvánvárosban, egy a koronázó téren lévő házban.¹⁵ Szülei Mayer Mihály kocsmáros, és Steiner Margit, akiknek gyermekei közül Mayer Eleonóra Sipos Ferenc kártyakészítőé, Mayer Franciska pedig Wilner József kártyakészítő felesége lett, amelynek abból a szempontból van jelentősége, hogy a kezdetekben Mayer György szintén a kártyakészítő iparban tevékenykedett.

1836. március 9-én keletkezett Mayer vándorkönyvének¹⁶ az a Schneider József kártyafestő céhmester általi bejegyzése, mely szerint Giergl Károly játékkártyafestő-mesternél tanult 12 héten keresztül. Mint kártyagyáros 1845-ben a Váci utca 47., 1848-ban a Régi Posta utca 57. szám alatt működött, korábbi és későbbi működési címei nem ismeretesek számomra. Az Iparművészeti Múzeum több olyan kártyapaklit is őriz, amelyeket Mayer György sógorával, Wilner Józseffel társulva közösen készített. Kártyafestői tevékenységével látszólag 1856-ban hagyott fel végleg, s a továbbiakban csak fényképezéssel foglalkozott.

7. Ismeretlen férfit ábrázoló vizitkártya Mayer György műterméből ca 1861. Jelzés a hátlapon: „Mayer Gy fényképiró Pesten”. (Torjay Valter tulajdona)

Műtermei, fényképészeti munkássága

Fényképészeti munkásságának legelső éveit az adatok hiánya, és a meglévő ellentmondásos információk miatt nehéz rekonstruálni.

A *Hajnal Naptár* 1862-es kiadásának egyik oldalán megjelent életrajzában a következőket olvashatjuk róla: „[...] búcsút mondvá a kártyagyártásnak 1856-ban a Széna téren, majd a Mocsonyi-házban (Váci utca) fényképészeti műtermet nyitott. Pár évvel később pedig a Nagyhíd utcában a Mocsonyi féle házban, 4sz. fényes és nagyszerű műtermet alapított [...]”

Valószínűleg ez az írás adta az alapját a szakirodalmakban megjelent információknak, mely szerint Mayer György 1856 óta dolgozott fényképészként. Ennek az életrajzi adatnak azonban ellentmond egy 1855 márciusában keletkezett anyakönyvi kivonat, amelybe Mayer György keresztszülőként, mint fotográfus lett bejegyezve.¹⁷A korabeli anyakönyvi kivonatokon a foglalkozást leíró bejegyzések általános jelleggel az érintett személy főtevékenységét jelzik, így tehát ez az 1855 márciusi bejegyzés az idáig megtalált legelső autentikus bizonyíték arra, hogy már 1855-ben elsődleges foglalkozása szerint fényképész volt, minden bizonnyal még önálló műterem nélkül. Ez az adat persze nem zárja ki azt, hogy a fényképezés mellett továbbra is foglalkozott kártyakészítéssel, s azzal teljesen valószínűleg csak 1856-ban hagyott fel a művész. 1853-ban a Szerviták tere (mai nevén Szervita tér) 1. sz. alatt lakott Mayer György, – egyéb információk hiányában – feltételezhető, hogy 1855-ben még itt a lakásán, vagy egy ehhez közeli utcában bérelt szobát fényképészeti működéséhez, esetleg kártyagyárosi tevékenységével azonos helyen kezdte a fényképezést. Valószínűleg az életrajzban szereplő 1856-os kezdési dátum Mayer első, Széna téri (mai nevén Kálvin tér) hivatalos műtermének nyitását jelzi. Valamikor 1857 és 1859 között üzemeltette a Váci utca 12. szám alatti műtermét, majd 1859 decemberében már új, a Nagyhíd utca 4. (későbbi nevén Deák utca) alatti műterme építéséről szerünk tudomást az alábbi hirdetésből:

„A Gizella téren a Mocsonyi-féle sarokház fölött, ahol a Treichlinger-féle műkereskedés található, most szerelnek fel egy elegáns, üvegezett tetőteraszt tetőablakkal, négy ablaknyi hosszúságban. Ezt a csinos helyiséget a híres-nevezetes Mayer György fényképész úr építteti, és fényképészeti munkájához fog majd műteremként szolgálni, ahol minden esetben kiváló lesz a fény. Mivel M. úr lakása éppen ezen műterem alatt található, így innen fog felvezetni oda egy kis lépcső.”¹⁸

Eszerint Mayer kiváló üzleti érzéssel pozícionálta műtermét az úri közönség által jó látogatottságnak örvendő belvárosi Treichlinger-féle műkereskedés fölé, ahol naponta nagy számban összegyűltek a báméskodók a kirakat előtt, az újságok pedig szüntelenül tudósítottak a műkereskedő boltjában kapható legújabb különlegességekről. 1857-ben egy finom kritikai észrevétel is megjelent a *Családi Lapok* hasábjain a műkereskedés kirakatának egyik obszcén tartalmú képe miatt:

„Ezen siestának egyébiránt mi hasonlatossága sem volt avval, melly Treichlinger kirakványában látható, s az általános erkölcsi érzületet sérti. — Két kaczerdő, olly pongyola helyzet és ruhában a kihívó csáb minden jeleivel, egy mellettök elmenő szerzetesre, kinek arczára a művész el nem mulasztá egy rendetlen vágy kifejezését festeni — tekint.”¹⁹

1860 márciusában a Nagyhíd utcai műterem már üzemelt, Mayer itt 25 db vizitkártyát kínált 15 Forintért:

„Minden bizonnyal a finom luxushoz tartozik a fényképes vizitkártya. Ha az ember valakit meglátogat, és nem találja otthon, ott szokta hagyni a kártyáját, hogy a barát megtudja, ki járt ott; ami viszont csak szegényes kárpótlás, különösen, ha egy szeretett barátot régóta nem láttunk. Ezen a problémán segít a fényképezés azzal, hogy vizitkártyának használható kis arcképeket állít elő. Az ilyen fényképes kártyák megtekinthetők Mayer György úr kirakatában a Nagyhíd utca azon ház kapujánál, ahol a Treichlinger-féle műkereskedés és a második emelet fölött Mayer úr új fényképész műterme is található. Ezekből a kis arcképekből 25 darab 15 forintért vehető meg.”²⁰

1862-ben a fényképész házat vett Grácban, ahol fiók műtermet létesített, majd 1863-tól Zágóban is nyitott egyet. 1864-ben Szegeden Bietler Ferenc fényképésszel társulva is működött, ezeket a műtermeket a pestivel párhuzamosan üzemeltette. 1866-ra már csak a pesti Nagyhíd utcai üzletét tartotta meg, majd 1869-ben azon is túlادott, hogy új műtermet nyisson a Kerepesi út 3. szám alatt. A későbbiekben még számtalan helyen nyitott új üzletet a pesti belvárosban. Az 1890-es évekig volt, hogy egyszerre hármat is üzemeltetett, illetve rövid, pár hónapig tartó társulások nyomait is mutatják fennmaradt fényképei.

Magánélete

Még kártyafestő tevékenysége idején, 1845-ben vette feleségül Pesten egy halászmester lányát, az 1820-ban született Reder Karolinát. A házasságból hat gyermek született, de csak hárman érték meg a felnőttkort: György, Karolina (később Bihary Ferencné) és Augustza (később sipeki Balás Vincéné). Házassága ideje alatt azonban Mayer beleszeretett egy osztrák származású, Pesten tartózkodó férjzett énekesnőbe, Kusche (született Schwartz) Karolinába, akitől házasságon kívül származott gyermekei közül az 1865-ben született Schwartz Richard érte meg a felnőttkort, és aki később, mint operaénekes lett közismert Kornai Richard néven. Mayer házasságon kívüli kapcsolata nem sokáig maradhatott titokban felesége és gyermekei számára sem, felesége 1882-ben történt halálakor már nem éltek együtt (Mayer végrendeletéből²¹ tudjuk, hogy elváltak), a családjával megromlott viszonyt

tükrözi az is, hogy volt felesége gyászjelentésén Mayer nem szerepel a családtagok között. 1890-ben Budapesten feleségül vette régi szeretőjét, Schwartz Karolinát, és felvette annak evangélikus vallását is. Schwartz Karolina 1903-ban hunyt el Budapesten fia, Kornai Richard lakásán. Az asszony haláláról hosszú, szép nekrológot jelentett meg a *Budapesti Napló*,²² míg Mayer György halálával kapcsolatban mostanáig nem ismeretes semmilyen gyászjelentés – mely zavaros családi hátterét tekintve valószínűleg nem véletlen. Nagyon sok az ellentmondás azokkal az adatokkal kapcsolatban, amelyek Mayer halálának időpontjához vezethetnének el bennünket, azonban valószínű, hogy a fényképész 1890 és 1898 között hunyhatott el, valószínűleg nem Budapesten, esetleg nem is Magyarországon. Mayer György utóélete, ha nem is örökre, de egy időre még biztosan a homályba vész.

8. Ismeretlen nőt ábrázoló vizitkártya Mayer György műterméből ca 1862. Jelzés a hátlapon: „Mayer Gy fényképrő Pesten”. (Philpott Beatrix tulajdona)

9. Szumrák Pál főmérnököt ábrázoló vizitkártya Mayer György műterméből ca 1862. Jelzés a hátlapon: „Mayer Gy fényképrő Pesten”. (Kriszta Gabriella tulajdona)

10. Mayer György által készített kártyalap. Jelzés: "Készítette Mayer György PESTEN - legújdonabb Kiadás" (Whist-kártya - kőr király, acélmetszet sablonszínezéssel, 1850-1851. 8,8 x 5,7 cm, magántulajdon, Jánoska Antal archívumából)

¹ Térbeli kép illúzióját keltő kettős kép.

² *Religio*. 1863. 17. sz. 136.

³ *Hölgyfutár*, 1864. 4. sz. 30.

⁴ *Magyar Nemzet*, 1902. augusztus 20. évfolyam, 198. szám

⁵ Dr. MIKES Lajos és DERNŐI KOCSIS László: *Szendrey Julia ismeretlen naplója, levelei és halálos ágyán tett vallomása*, Genius Kiadás, 1930.

⁶ IMRE Györgyi: *A modell, Női akt a 19. századi magyar művészetben*, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 2004

⁷ *Hajnal Naptár* (1863. 34.o.)

⁸ Esetleg éves szinten értendő, vagy az addig összesen Mayer által készített meglévő negatívok számát takarja.

⁹ FELVINCZI Sándor sztereofotó szakértő személyes véleménye nyomán.

¹⁰ Magyar Nemzeti Múzeum, ltsz.: 1941/32, 1941/33.

¹¹ „Pesti helyszínelők 1861 – Teleki László az országgyűlés halottja”, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2011.

¹² Leltári számok: FotoGLV2000/22316, FotoGLV2000/22317

¹³ *Pesth-Ofner Localblatt und Landbote*, 1854. 12. 05.

¹⁴ *Budapesti Hírlap*, 1855. 03. 15, 670. sz.

¹⁵ A *Hajnal Naptár* 1862-es kiadása, melyben Mayer György rövid életrajzát találhatjuk, téves adatot közöl. A művész születése nem 1817, hanem valójában 1818, habár a hónap és a nap pontosan került feltüntetésre.

¹⁶ „Wanderbuch für den...” : [Georg Mayer játékkártyafestő számára], Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Budapest Gyűjtemény, B 384/370.

¹⁷ Jungbauer Mihály születési kivonata, 1855. 03. 17, Pest. Jungbauer Mihály édesanyja Réder Terézia Mayer György sógornője volt.

¹⁸ *Pesth-Ofner Localblatt und Landbote*, 1859. 12. 15. Fordította: BABCSÁNYI Judit (História Fordítás).

¹⁹ *Családi Lapok*, 1857. 07. 16, 3. sz. 43.

²⁰ *Pesth-Ofner Localblatt und Landbote*, 1860. 03. 01. Fordította: BABCSÁNYI Judit (História Fordítás).

²¹ Mayer György végrendelete 1880, HU BFL–VII.185 – 1880 – 1731.

²² *Budapesti Napló*, 1903. 04. 18, 106. sz.